

13. Солдатова С. А. **Экономическая оценка рекреационных ресурсов как основа рационального природопользования** // Культура народов Причерноморья. – 2001. – № 25. – С. 164-170. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/soldatova.htm.
14. Стеценко Т. О. **Аналіз регіональної економіки**: Навч. посібник / Т. О. Стеценко. – К. : КНЕУ, 2002. – 116 с.

Рецензент: д.е.н., професор Павлов В.І.

УДК 336.2:639.2/3

Н. П. МИСЬКОВЕЦЬ

ОРГАНІЗАЦІЙНО - ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

У статті визначено сутність категорії «організаційно-економічний механізм», основні поняття та положення щодо його використання в рибній галузі. Автором запропоновано ряд рекомендацій, щодо впровадження дієвого організаційно – економічного механізму раціонального використання водних біоресурсів

The article explains the purpose of the category of «organizational and economic mechanism», the basic concepts and provisions for its use in the fishing industry. The author gives a number of recommendations on the implementation of effective organizational - economic mechanism of rational use of water biological resources

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, рибництво, аквакультура, рибальство, регулювання

Беззаперечним є той факт, що рибне господарство в системі національної економіки України має стратегічне значення в частині формування продовольчої безпеки держави та зміцнення її позицій у міжнародному плані. В

© Миськовець Н. П. - асистент Національного університету водного господарства

контексті цього важливим є відтворення водних біоресурсів, їх охорона та раціональне використання, забезпечення ефективного контролю за веденням промислового лову риби та регулювання рибальства, стабілізація і подальше нарощування обсягів виробництва, поліпшення якості та розширення асортименту риби. Ці питання потребують ґрунтовного і всебічного вирішення основою чого може стати дієвий організаційного – економічний механізм раціонального використання водних біоресурсів.

Вагомий вклад у розробку теоретичних питань щодо наукового обґрунтування сутності і структури організаційно-економічного механізму управління рибним господарством та підприємствами галузі здійснювали ряд вчених, зокрема слід відмітити Л.В. Транченко, М. С. Стасишена, М.А. Хвесика, Н. М. Вдовенко, С.І. Алімова, О.С. Качного, К.І. Рижову, О.В. Величка, С.М. Квашу та інші. Проте залишається недостатньо дослідженою низка практичних аспектів щодо формування і ефективного та раціонального використання водних біоресурсів. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки практичних рекомендацій щодо реалізації організаційно-економічного механізму управління та ефективного ведення господарювання у рибній галузі. Наукова і практична актуальність зазначених питань зумовила вибір теми даної статті.

Метою статті є визначення сутності категорії «організаційно-економічний механізм» та розробка практичних рекомендацій, щодо дієвого застосування організаційно - економічного механізму управління та раціонального використання водних біоресурсів.

В економічній літературі як синонім терміну «організаційно-економічний механізм» використовується цілий ряд інших термінів: «господарський механізм», «економічний механізм», «організаційний механізм», «механізм управління».

Оскільки механізм є складним динамічним процесом або комплексом систематично повторюваних процесів Кушнірук В. С. вважає, що «серцевиною господарської діяльності є організаційно-економічний механізм, який становить систему організаційних та економічних форм і методів ведення господарства, що спонукає до підвищення ефективності функціонування виробничих систем та спрямований на свідоме використання економічних законів і досягнення

поставлених стратегічних цілей суб'єктами підприємницької діяльності» [1]. Дане визначення досить широке й охоплює головні групи складових поняття, з чим можна погодитись. Тільки використання організаційно-економічного механізму не завжди спонукає до підвищення ефективності діяльності підприємства, бо останнє залежить насамперед від якості управління господарюючим суб'єктом, або вибору системи ведення та технології застосування у виробничому процесі.

Транченко А. В. стверджує, що «під організаційно-економічним механізмом управління» ... слід розуміти систему організації й управління, що включає певну сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, економічних та мотиваційних методів, які мають специфічні особливості у конкретних умовах суспільного виробництва. Враховуючи ці особливості, суб'єкт управління, спираючись на економічні закони та застосовуючи економічні методи управління, узгоджує особисті інтереси з інтересами об'єкта управління (підприємства, цеху, водних об'єктів, окремого ставка)» [2]. Дане визначення не конкретизує сутність й склад організаційних та економічних елементів досліджуваного механізму, виокремлює мотиваційні методи, що входять до складу економічних. Протиріччя даного трактування досліджуваного механізму полягає в тому, що організаційно-економічний механізм є складовою системи управління, а не навпаки, як це подається автором [3].

Ключовим елементом організаційно-економічного механізму є його структура. У структурі організаційно-економічного механізму слід виділяти три системи: систему забезпечення, функціональну систему, цільову систему.

Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистем правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління. Організаційно - економічний механізм управління на підприємством включає такі основні функціональні підсистеми: планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання.

Цільова система організаційно-економічного механізму містить у собі цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору і оцінки досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства.

Зміст кожної з систем та кількість підсистем у кожній з систем організаційно-економічного механізму залежить від сфери і масштабів діяльності галузі, підприємства, ступеня впливу зовнішнього середовища [4].

Рижова К. І. під організаційно-економічним управлінням розуміє систему управління, яка охоплює певну сукупність взаємопов'язаних економічних та організаційно-правових методів, що мають специфічні особливості свого вираження в конкретних умовах суспільства, за допомогою яких держава як суб'єкт управління регулює власні інтереси та суб'єкта управління, що, у свою чергу, керуючись цими методами, планує, організовує та ефективно реалізує власну діяльність [5].

Важливим організаційним механізмом управління економіко-екологічною рівновагою рибогосподарської сфери є систематизація чинників негативного впливу на навколишнє середовище видів діяльності, регіонів, кожного господарюючого суб'єкта і його виробничих підрозділів, а також розробка на її основі програми екологізації економічного розвитку цього комплексу. Виявлення суттєвих екологічних порушень повинно обумовлювати відповідні структурні зміни як окремого виробництва, так і галузі в цілому, запровадження нових техніки і технологій, що здатні забезпечити екологічну рівновагу.

Група екологічних чинників впливу рибогосподарської системи на навколишнє середовище включає такі, що власне галузь здатна мати негативний вплив на довкілля і заходи щодо їх попередження, недопущення та усунення наслідків, а також негативний вплив інших галузей економічної і соціальної діяльності на водні й рибні ресурси та протидії цьому рибогосподарської системи. Стасишин дис.

Автором ж розглядається організаційно – економічний механізм раціонального використання водних біоресурсів як система, що поєднує організаційні механізми до яких можна віднести діючу нормативно-правову базу рибної галузі (яка виконує регулюючу функцію) та фінансово-економічні механізми (податки, збори, платежі, субвенції, дотації, кредити та ін.), що здійснює податкову і стимулюючу функцію.

Доцільно в галузі рибництва для раціонального використання водних біоресурсів впроваджувати

організаційно-економічний механізм управління який спрямований перш за все на:

– пільгове оподаткування тих підприємців та орендарів ставкових площ, які вкладають кошти в заходи по охороні водних ресурсів, застосуванню екстенсивних технологій без використання штучних кормів, а якщо це підприємства аквакультури то застосування екологічнобезпечних та ресурсозберігаючих технологій, встановлення рибо вловлювачів та будівництво очисних споруд;

– звільнення від податків тієї частини прибутків рибних підприємств, яку вони спрямовують на проведення природоохоронних заходів;

– ввести екологічний податок на прибуток тих рибних підприємств, які застосовують екологічнонебезпечні технології, що погіршують екологічний стан або виснажують запаси водних біоресурсів та погіршують загальний стан водойми;

– розробити програму кредитування орендарів ставкових площ, якою передбачити часткове відшкодування урядом ставок кредитів комерційних банків, а також пріоритетність довгострокового кредитування заходів щодо покращення стану водойми, проведення рибоводно-меліоративних заходів, закупівлю малька для ефективного ведення господарської діяльності;

– передбачити санкції за неефективне використання ставкових площ, тобто не використання водойм за призначенням, виснаженість природної кормової бази, ведення рибництва з недотриманням санітарно-гігієнічних та епізоотичних вимог, відсутність природоохоронної діяльності.

Доцільно сформувані відкриті, загальнодоступні банки інформації науково-технічних розробок в галузі рибництва та рибальства, раціонального використання водних біоресурсів, ведення природоохоронних заходів в рибній галуззі, боротьба з неконтрольованим рибальством, а також банки даних стану оточуючого середовища та водних об'єктів. Це відкриє можливість зацікавленим підприємствам отримувати інформацію і скоріше застосовувати у практичній діяльності. Маючи таку інформацію, можна буде швидше орієнтувати нижчестоящі ланки (насамперед підприємства, фермерів, підприємців) на досягнення світових стандартів.

Актуальним у створенні інформаційних баз даних є інформація щодо: наявності та якості рибопосадкового матеріалу; наявності плідників для розвитку племінної справи в конкретному господарстві; наявності зимувальних ям (пол), що можна взяти в оренду; даних щодо ветеринарно-санітарного стану господарства, підприємства. Окремим інформаційним ресурсом необхідно об'єднати інформацію, щодо ринків збуту рибної продукції, цінової політики та можливості споживачеві вибирати той асортимент продукції, який йому доступний і цікавий [6].

Варто враховувати і недостатній рівень знань орендарів водних об'єктів, які не завжди хочуть звертатися за допомогою до фахівців (іхтіологів) у веденні своєї господарської діяльності, тому в умовах свого незнання стикаються з рядом проблем і несуть не тільки економічні втрати, а завдають не поправної шкоди рибному господарству та безпосередньо водоймам на яких ведуть господарську діяльність та використовують водні біоресурси.

Прообразом таких організацій служить кооперативна система – «Екстэншэн» у США, що представляє загально-національну систему утворення і передачі наукових знань, технологій тим, хто в них має потребу, і в першу чергу, фермерам [5].

Таким чином налагоджена робота рибної галузі і раціональне використання водних біоресурсів зводиться до того, що необхідно забезпечувати комплексність, послідовність та систематичність взаємодії принципів та інструментів організаційно-економічного механізму.

Бібліографія

1. Кушнірук В. С. **Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону:** моногр. [Текст] / В. С. Кушнірук, О. Ю. Єрмаков, О. В. Шибаніна; за ред. проф. О. Ю. Єрмакова. – Миколаїв. : МДАУ, 2009. – 232 с.
2. Транченко Л. В. **Проблеми удосконалення організаційно-економічного механізму управління підприємством** [Текст] / Л. В. Транченко, Л. О. Баластрик // Теоретичні та прикладні питання економіки. зб. наук. праць – Вип. 7. – К. : Київський університет, 2005. – С. 188–195.

3. Селезньова О. О. **Сутність організаційно-економічного механізму управління ринковою діяльністю роздрібних торговельних підприємств** // Экономика и управление № 1 – 2013 г. – С. 92-98.

4. Карпенко О. О., Семиволос І. І. **Організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства** // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Nataliya/Downloads/Vodt_2013_1_14.pdf

5. Риждова К. І. **Еколого-економічні проблеми розвитку рибогосподарського комплексу України**: дис. канд. екон. наук: 08.00.06 / Риждова Катерина Іванівна. – К., 2008. – 218 с.

Рецензент: д.е.н., професор Хвесик М. А.

УДК 336.221.262

В. І. ПАВЛОВ
Н. А. ХОМЮК

АНАЛІЗ БЮДЖЕТНИХ НАДХОДЖЕНЬ З ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

В статті досліджено доходи Державного бюджету та місцевих бюджетів. Проаналізовано структуру доходів Зведеного бюджету України. Охарактеризовано динаміку надходжень плати за землю та фіксованого сільськогосподарського податку до бюджетів місцевого самоврядування. Досліджено співвідношення земельного податку та орендної плати як складових плати за землю.

The article studied the revenues of the State budget and local budgets. The structure of consolidated budget of Ukraine is analyzed. Dynamics of payment for land and fixed agricultural tax to local budgets are characterized. The ratio of land tax and rent as components of the land tax are investigated.

© Павлов В.І. – д.е.н., професор Національного університету водного господарства та природокористування;

© Хомюк Н.А. – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування